

*Пилипенко Олександр Євгенійович,
доктор історичних наук, професор,
Національний університет харчових
технологій (м. Київ, Україна)*

ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

16 липня 1990 р. розпочався новий історичний етап у розвитку української дипломатії, коли Верховна Рада УРСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України. У Декларації наголошується, що Україна «як суб'єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюється дипломатичними, консульськими, торговельними представництвами, бере участь у діяльності міжнародних організацій ...» [1]. Україна підтримує дипломатичні відносини із 190 державами світу. Наша держава уклала і виконує понад дві тисячі міжнародно-правових документів.

Згідно зі статтею 106 Конституції України, керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави здійснює Президент України, який представляє країну в міжнародних відносинах, веде переговори та укладає міжнародні договори України [2].

Нині Україна завдячує своїм існуванням Збройним Силам України та спирається на успіхи дипломатії в розбудові міжнародної підтримки та отриманні зброї від партнерів, які за будь-яку ціну уникають прямого протистояння з росією. Після початку повномасштабного вторгнення правила «мирної» дипломатії не могли забезпечити швидку мобілізацію міжнародної

спільноти й допомогти Україні підштовхнути партнерів до рішень, які ще 23 лютого 2022 р. вважалися червоними лініями. Пряма манера спілкування українського керівництва стала визначальною рисою української дипломатії в умовах екзистенційної загрози, адже намагання грати за усталеними правилами з 2014 р. завершилося відомим результатом. 2022 р. став зламом парадигми російсько-української війни, коли уявлення про неї вийшло за межі локального внутрішньо-українського конфлікту. Не тільки влада України, а й міжнародне співтовариство усвідомили, що зіткнулися з глибинним і глобальним міжцивілізаційним конфліктом між росією та колективним Заходом за переділ світового порядку. Гібридна війна росії проти України ввійшла у фінальну фазу – тотальну конвенційну війну. Очевидною стала нікчемність мінських і нормандських форматів урегулювання конфлікту на Донбасі, що стало серйозною проблемою для української влади. 2022 р. НАТО та ЄС одразу заявили, що в разі російської воєнної агресії проти України не надаватимуть їй військової допомоги, позаяк та не є членом Альянсу, а Євросоюз не оборонна організація, отже, можуть допомогти лише фінансово і дипломатично [3].

Керівництво розраховувало на дипломатію як на основний засіб нейтралізації загрози широкомасштабної воєнної агресії. Щоправда, цю агресію сприймали як можливу провокацію на Донбасі. Водночас Глава МЗС повідомив, що теперішня ескалація є не просто системною, а й наймасштабнішою за останні роки. Недалекоглядна позиція призвела до тяжких наслідків, позаяк Україна виявилася неготовою до оборони: воєнний стан увели тільки тоді, коли росія масовано вдарила ракетами по всій території нашої країни. Це дало змогу російським військам у перші дні війни захопити переважну частину Харківської, Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей і блокувати такі великі міста, як Харків, Київ, Суми, Чернігів і Маріуполь.

Перший раунд переговорів відбувся 28 лютого 2022 р. на білоруському кордоні без попередніх умов. Сторони вислухали позиції одна одної, намітили низку пріоритетних тем, за якими можна досягнути предметних рішень, і вирушили до своїх столиць на консультивання. Вдруге зустріч провели 3 березня в Біловезькій Пущі, де домовились організувати гуманітарні коридори для евакуювання цивільних із зон бойових дій, постачання продуктів і ліків, а також створити з цією метою спеціальний канал зв'язку. Головними питаннями на порядку переговорів було припинення обстрілів цивільної інфраструктури та повернення до законів і звичаїв ведення війни [4]. Але нічого з обіцяного москва не збиралася виконувати. Проте в Офісі Президента прагнули якомога швидше завершити війну [5]. Звісно, така модель не могла гарантувати безпеку України без відповідних запевнень росії, а надто вплинути на завершення війни. Завдяки успіху української дипломатії 9 травня 2022 р. Дж. Байден підписав закон про лендліз для України, який відкриває широкі можливості для переозброєння ЗСУ новими зразками американської військової техніки та систем озброєнь. Як стверджував О. Резніков, розроблена спільно з міжнародними партнерами програма уможливило досягнення таких цілей:

- отримати значну кількість РСЗВ зразка НАТО та боєприпасів до них;
- повністю замінити деякі наявні калібри радянського зразка на платформи,

розповсюджені в країнах НАТО та забезпечені боєприпасами;

– домовитися з партнерами про перехід до постачання цілісних підрозділів, які відразу готові до виконання бойових завдань, що значно підвищить ефективність на полі бою;

– одержати бойові літаки і засоби ППО / ПРО для захисту неба. Економічні санкції також важливі в боротьбі на дипломатичному фронті [5].

Таким чином, Україна вступила у війну, не маючи чіткого уявлення про формат, у якому росія може вдатися до подальшої ескалації конфлікту на Донбасі та за його межами. Тож Україна, як і Захід, певний час дотримувались стратегії «стримування росії», яка передбачала комплексний пакет політичного, дипломатичного й економічного тиску, а також перелік конкретних потреб для зміцнення української армії. У межах цієї стратегії було визначено три головні напрями діяльності української дипломатії на 2022 р.: пошук союзників, санкції та зброя. Звісно, пошук союзників був спрямований насамперед на політичну підтримку з боку євроатлантичних партнерів.

Література:

1. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1990, № 31, ст. 429.

2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. Історія дипломатії України // URL: <file:///C:/Users/user/Documents/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%2012%20%D0%86%.pdf>

3. Давліканова О. «За межею»: Українська дипломатія воєнного часу // Український тиждень. 19 квітня 2024 р. URL: <https://tyzhden.ua/za-mezheiu-ukrainska-dyplomatiia-voiennoho-chasu>.

4. Україна та РФ розробили план, щоб покласти край війні. Financial Times// Фокус. 16 березня 2022 р. URL: <https://focus.ua/uk/voennye-novost/509555-ukraina-i-rf>. Financial times

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.